

Abstract

The article is devoted to the method of personality maturity in the course of the Ukrainian language and literature. Particular attention devoted to student-centered approach to learning and education. The role of an innovative approach to the formation of the individual representative of the Ukrainian nation.

Keywords: personal development, student-centered approach, self-realization, creative activi

УДК 351:37.046.16

Н. В. Опар
(м. Івано-Франківськ)

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВНЗ ТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ НОВАЦІЇ

Темпи розвитку суспільного виробництва швидко зростають. Тому перед системою вищої освіти постає завдання підготовки фахівців, орієнтованих на майбутнє, які готові до саморозвитку і самореалізації, вміють передбачати тенденції розвитку науки і техніки, спроможні приймати адекватні рішення в умовах сьогодення. Стає очевидним, що успішний розвиток соціально-гуманітарного, технологічного, економічного напрямів розвитку будь-якої країни у значній мірі залежить від кадрового забезпечення. Це означає, що для будь-якої, а особливо молодій, держави першочерговим завданням є підготовка висококваліфікованих кадрів для всіх галузей та напрямів господарської та державної діяльності.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемам вдосконалення стану сучасної вищої освіти присвячені праці вчених: В. Кременя, В. Воловича, Г. Філіпчука, Ю. Зіньковського та ін. Мета статті полягає в проведенні аналізу навчального процесу у вищих навчальних закладах України з метою вдосконалення та покращення рівня підготовки спеціалістів технічного спрямування, враховуючи сучасні тенденції та закордонні практики.

Протягом останнього десятиліття в Україні відбувається реформа системи вищої освіти відповідно до вимог європейського освітнього простору. Колишня система навчання, що майже цілком визначалася навчальними планами і державним замовленням на фахівців, могла існувати тільки в рамках централізованої державної системи і вже не відповідає мінливим умовам ринкової економіки [3, с. 28]. Одним із принципів реформування системи відповідно до закону України «Про вищу освіту» [6] є міжнародна інтеграція та інтеграція системи вищої освіти України в Європейській простір освіти, за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи. Серед основних питань реформи: розробка нових навчальних програм, перехід на триступеневу систему освіти, кредитно-модульна організація навчального процесу, рейтингова система оцінювання тощо.

Міжнародний досвід функціонування вищої освіти в ринкових умовах показує, що в країнах Європейського співтовариства принципово інші основа і засади

функціонування вищої школи. Це обумовлено тим, що надання освітніх послуг і необхідність задоволення особистих потреб в освіті можливі лише через ринок освітніх послуг, який сприяє підвищенню рівня гнучкості, безперервності і мобільності у системі вищої освіти. Реалізація цих властивостей для вітчизняної системи вищої освіти має бути пріоритетною. Вона має забезпечити реалізацію фундаментальних принципів її функціонування:

- створення єдиних європейських стандартів вищої освіти, що базуються на трьох рівнях знань (бакалавр, магістр, доктор);
- розроблення загальних критеріїв оцінювання якості освіти;
- введення трансферно-накопичувальної системи освітніх кредитів;
- взаємного визнання країнами ЄС дипломів європейських ВНЗ («Конвенція про визнання кваліфікацій, що належать до вищої освіти в Європейському регіоні», Лісабон, 1997 рік. В Україні ратифікована в 1999 році [Law, 1273-XIV,03-Dec-1999]) [5, с. 4].

Однією з умов ринкової конкурентоздатності результатів діяльності вищого навчального закладу є наявність у неї системи якості, що відповідає загальноновизнаним вимогам. Якість вищої освіти є основою створення європейського простору вищої освіти (ENQA – найбільш авторитетна європейська організація, що є основним органом, який координує роботу зі створення системи гарантії якості вищої освіти в рамках Болонського процесу) [9, с. 58].

З метою інтеграції нашої країни у європейські структури Міністерством освіти і науки робиться спроба внести зміни у систему освіти, які повинні забезпечити однаковість програм та рівнів підготовки спеціалістів на європейському просторі. Навчальний процес у вищих навчальних закладах України здійснюється відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Указу Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25 червня 2013 р. № 344/2013, Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»), наказу МОН України від 16.10.2009 № 943 «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи», Методичних рекомендацій щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах (лист МОН України від 26.02.2010 № 1/9-119) і на підставі внутрішніх нормативних документів.

Інноваційний розвиток сучасного суспільства змінює уявлення про процес формування особистості фахівця, пріоритети його особистісних якостей, про життєві установки і цінності. Система сучасної технічної освіти висуває кардинально інші вимоги, ніж ті, що склалися до XXI століття.

Одним із шляхів модернізації освітньої системи України є впровадження у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів інноваційних педагогічних технологій і методів. Сучасне інформаційне суспільство досить активно впроваджує інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в освіту, що призводить до стрімкого зростання потреб у нових формах підтримки масового безперервного навчання. З'являється необхідність у розвитку наукового підґрунтя [2], що поєднає і потенціал новітніх ІКТ, які мають вагомий вплив на розвиток глобального електронного середовища, і вже існуючі педагогічні надбання людства у цілому. Вагомою рисою сучасної країни є вміння підготовки керівників освіти, викладачів та науковців, які

мають потенціал для використання здобутків інформаційного суспільства й спроможні на гідний внесок у підтримку національної освіти та масового навчання.

Україна приймає активну участь у створенні електронного науково-освітнього простору, розвиваються процеси інтеграції з всесвітньою глобальною мережею. Значно поширилось використання перспективних інформаційно-комунікаційних технологій в науці та освіті. Розвиток людини, особистості та ІКТ для підтримки життєдіяльності та кращого працевлаштування [2], як ніколи раніше, стає показником, виміром прогресу будь-якої країни. Розвиток індивідуальності стає головним важелем подальшого розвитку країни. Глобалізація, як процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції й уніфікації, викликає суперництво націй, конкурентоздатність країн, держав, охоплює всі сфери життя.

На теперішній час, в умовах активного розвитку процесів інформатизації суспільства, інформаційні технології відіграють велику роль у розвитку багатьох напрямків діяльності суспільства [4]. Інформаційні та комунікаційні технології в процесі свого розвитку мають значний вплив на розвиток різних галузей знань та галузей науки, вони розвиваються не ізольовано, а активно впливають на розвиток одне одного. Особливо це стосується такої сфери, яка визначає потенціал нації – сфери освіти та навчання.

Сучасні інформаційні технології мають справу з використанням різного роду комп'ютерної техніки і програмного забезпечення для зберігання, перетворення, захисту, опрацювання, передачі та отримання інформації. Використання комп'ютерних технологій обумовлено рядом аспектів, зокрема психологічними, логічними, змістовими та організаційними. Цілеспрямоване, обґрунтоване, систематичне застосування комп'ютерних програм забезпечує розв'язок інформаційних, навчальних, контрольних та організаційних функцій.

Технологічне використання комп'ютера в навчальному процесі розв'язує ряд проблем: освітню – знайомить студентів з можливостями обчислювальної техніки; прищеплює їм уміння та навички доцільного її використання; формує уміння користуватись навчальними програмами; педагогічну – допомагає студентові швидко і якісно засвоювати навчальний матеріал; унаочнює навчальний процес; індивідуалізує навчання; організаційну – забезпечує можливість одночасного комп'ютерного тестування усіх студентів; проводить комп'ютерний контроль за якістю роботи та її економічний облік [8].

Найбільш вагомим фактором підвищення ефективності навчання на думку дослідників О. І. Ільченко, Т. В. Козицької та О. В. Храпай є застосування комп'ютерних технологій у самостійній роботі студентів. У цьому випадку можна виділити два основні напрямки: із застосуванням програмно-комп'ютерного забезпечення (підготовка презентацій, конспектів, наукових робіт); із застосуванням мережі Інтернет (взаємодія з викладачем та іншими студентами у процесі підготовки до занять або контролю; пошук необхідної інформації тощо) [1].

Повноцінний розвиток системи вищої технічної освіти сьогодні практично неможливий без використання Інтернет-технологій, які можуть використовуватися як у самому освітньому процесі, так і в системі управління навчальним закладом та структурними підрозділами. На новому інформаційному етапі розвитку суспільства особливо гостро постає завдання ефективного використання освітніх Інтернет-ресурсів у підготовці висококваліфікованих фахівців – випускників технічних

навчальних закладів. Так, використання інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІТТ) як засобу індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності може підвищити ефективність навчального процесу якщо забезпечити: реалізацію індивідуально-орієнтованого підходу до підготовки студентів як фактору інтенсифікації навчання; комплексне використання засобів ІТТ з урахуванням їхніх можливостей забезпечення індивідуально-орієнтованого підходу в процесі навчання; теоретичну і практичну готовність викладачів і студентів до ефективного використання засобів ІТТ; розробку комплексного мультимедійного курсу і методик його використання на заняттях у вищих технічних навчальних закладах.

Значення освітніх Інтернет-ресурсів сьогодні полягає в необмеженому доступі до професійної, зокрема технічної, інформації, у використанні online курсів, веб-сайтів, планів уроків, співпраці з іншими викладачами та студентами, обміні інформацією з колегами і експертами з інших країн тощо. Використання сучасних освітніх веб-ресурсів, більшість з яких опубліковано в мережі Інтернет, дозволяє: суттєво розширити можливості навчання шляхом застосування різноманітних форм, видів та способів представлення теоретичного, практичного, довідкового матеріалу; значно покращити теоретичне викладання навчальних дисциплін; ефективно організувати навчальну діяльність щодо самостійного здобуття знань, умінь та навичок та забезпечити умови самостійної навчальної діяльності для самонавчання, саморозвитку, самовдосконалення, самоосвіти; проводити діагностику інтелектуальних можливостей студентів, а також визначати рівень їх навчальних досягнень, готовність до певного виду діяльності; здійснювати управління навчальним процесом, автоматизувати процеси контролю результатів навчання, тренування, тестування; генерувати завдання в залежності від рівня інтелектуального розвитку кожної особистості та її попередньо набутого досвіду; працювати в сучасних телекомунікаційних середовищах, забезпечити управління інформаційними потоками даних [7].

Отже, ніколи ще проблема якості освіти в Україні не мала такого важливого ідеологічного, соціального, економічного і технічного значення, як у теперішній час. Питання організації навчального процесу у вищих навчальних закладах технічного спрямування та забезпечення його якості визначається низкою об'єктивних чинників: по-перше, від якості людських ресурсів залежить рівень розвитку країни і її глобальної економічної конкурентоспроможності; по-друге, забезпечення ефективного та якісного навчального процесу набуває все більшого значення в забезпеченні конкурентоспроможності випускників вищої школи на ринку праці. В цих умовах трансформація українського суспільства потребує всебічного аналізу нових способів, методів та механізмів використання інформаційних технологій у вищій технічній освіті, створення єдиного інформаційного простору системи освіти і формування інформаційно-комунікативного середовища кожного навчального закладу, використання для управління вищими навчальними закладами концепцій менеджменту якості і вимог міжнародних стандартів та принципів індивідуалізації і підвищення гнучкості освітнього процесу та орієнтування системи освіти на особистий успіх фахівця.

Список використаних джерел

1. Ільченко О. І. Новітні інформаційні технології – запорука створення якісного педагогічного продукту [Електронний ресурс] / О. І. Ільченко, Т. В. Козицька, О. В. Храпай. – Режим доступу: <https://sites.google.com/a/hrapay.com/elena/moi-publikacii/novitini>.
2. Манак А. Ф. ІКТ, інновації та підтримка масового безперервного навчання / А. Ф. Манак // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. №4. – 2012. – С. 58-65.
3. Мусієнко І. І. Принципові відмінності системи освіти України від вимог європейського простору вищої освіти / І. І. Мусієнко // Наукові праці. Державне управління. – 2010. – Випуск 135. – Том 147. – С. 28- 31.
4. Меморандум неперервного образования Европейского Союза. [електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.znanie.org/docs/memorandum.html>.
5. Ніколаєнко С. М. Нові форми інтеграції освіти і науки / С. М. Ніколаєнко // Педагогічний пошук. – 2007. – № 2 (54). – С. 3–5.
6. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. – С. 2716.
7. Савченко З. В. Формування і використання інформаційних електронних науково-освітніх ресурсів [Електронний ресурс] / З. В. Савченко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – №4 (18). – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>.
8. Торубара О. М. Застосування новітніх інформаційних технологій в навчальному процесі вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / О. М. Торубара // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 108.2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VchdpuP_2013_2_108_20.pdf
9. Sowell Th. Knowledge and decisions / Th. Sowell. – New York. – Basic books, 2005. – 145 p.

Анотація

Стаття присвячена особливостям організації навчального процесу у вищих навчальних закладах технічного спрямування. Визначено фундаментальні принципи функціонування вищої школи. Зазначено, що однією з умов ринкової конкурентоздатності результатів діяльності вищого навчального закладу є наявність у неї системи якості та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, інформаційно-комунікаційні технології, освіта, навчальний процес, якість освіти.

Abstract

The article deals with the problem of learning process organizing in the in the technical universities. The fundamental principles of higher school functioning are determined. It is mentioned that one of the conditions of market competitiveness of the university performance is the availability of quality system and the implementation of information and communication technologies.

Keywords: university, information and communication technologies, education, learning process, quality of education.